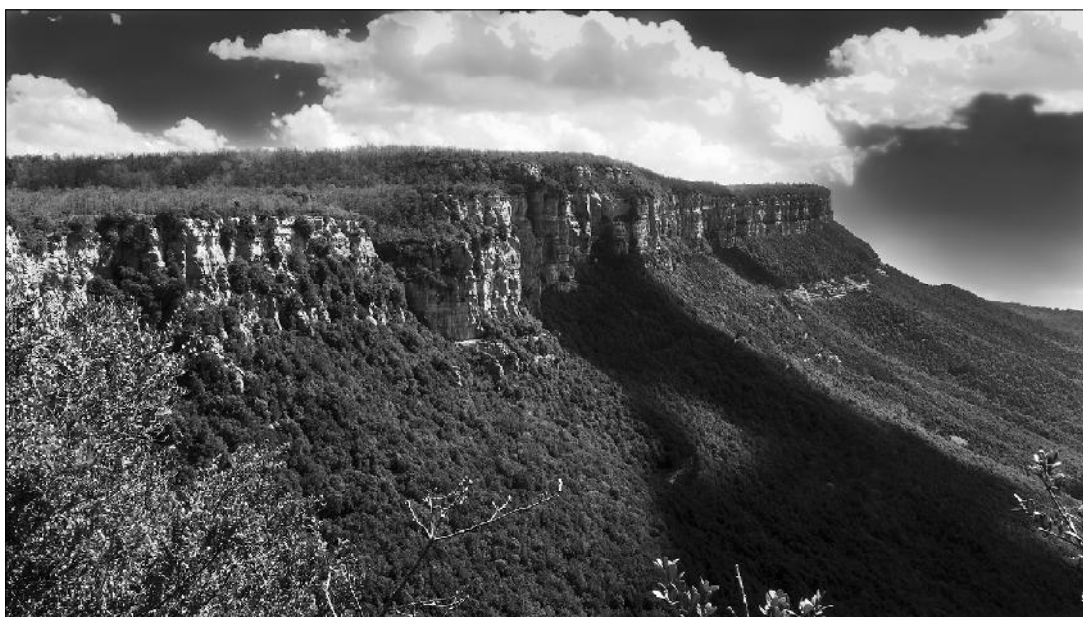

*Cinglera del Far des dels cingles del Goleró.
Foto d'Àngel Burniol.*

 www.santjust.org/seas

Carrer de l'Ateneu, 3 i 5 - 08960 Sant Just Desvern
Adherida a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC)

— 13 de gener de 2017

Conferència «La literatura del Camp de Tarragona» per Dolors Requena

— 15 de gener

Excursió a la serra de la Gritella des d'Albarca (Priorat-Baix Camp) amb sortida a les 7 h

— 22 de gener

Excursió matinal al castell de Torre Baró (Barcelonès) amb sortida a les 8 h

— 28 i 29 de gener

Cap de setmana a la neu a Llivia

— 5 de febrer

Excursió matinal circular a la Mola des de can Pobla (Sant Llorenç del Munt) amb sortida a les 7 h

— 10 de febrer

Conferència «L'Empordà de Josep Pla» per Llorenç Soldevila

— 12 de febrer

Excursió de Tamariu a Palamós (Baix Empordà) amb sortida a les 7 h

— 19 de febrer

Excursió matinal a les fonts d'Argentona (Maresme) amb sortida a les 7 h

— 4 de març

Assemblea General Ordinària de la SEAS a les 19 h al local social

— 5 de març

Excursió matinal al camí de les Bateries (Montserrat) amb sortida a les 7.30 h

— 10 de març

Conferència «La literatura de ponent» per Josep Camps

— 12 de març

Excursió a la serra de Mont-roig (Noguera) amb sortida a les 7 h

— 19 de març

Excursió matinal a la Plana de l'Eudald a Sant Martí Sarroca (Alt Penedès) amb sortida a les 7 h

— 31 de març

Conferència «València i la literatura» per Alexandre Bataller

— 2 d'abril

Excursió al Delta de l'Ebre (Baix Ebre) amb sortida a les 7 h

Informació: si no s'especifica el contrari, les conferències tenen lloc els divendres a les 8 del vespre a la Sala Piquet de l'Ateneu, i les excursions tenen la seva sortida des del Parador. Informació sobre les matinals al telèfon 93 371 51 98 (nits).

COL·LABORACIONS

Ajuntament de
Sant Just Desvern

FLORETO
Creu 66. Tel 933723103

CISTERIA BALLART
Bonavista 82. Tel 933711364

IMMACULADA AMAT
MARCEL·LÍ CAMATS
FRANCESC HOMEDES

Butlletí de la SEAS

Núm.328 Gener/Febrer 2017

FLOR DE NEU. LEONTOPODIUM ALPINUM

Daniel Cardona Pera

Introducció

Flor de neu en català, *flor de nieu* en alt aragonès, *elur-lili* en euskera... No he trobat la traducció en occità, si bé en sentit figurat des de sempre l'anomenen *l'immortèla*, i *fleur de neige* en francès, aquests són els diferents noms amb què és coneguda la flor de neu en el nostre Pirineu, mentre que a Itàlia l'anomenen *stella alpina*, i finalment és més coneguda com a *edelweiss* en els països centre-europeus.

Quantes vegades havíem escoltat dels pares, quan anàvem al Pirineu, «a veure si trobes la flor de neu»? Sens dubte, malgrat ser una planta protegida des de fa anys, i difícil de trobar, va ser per a molts la primera que vam conèixer almenys en fotografies, tret de la ginesta que apreciàvem al mes de juny per construir les catifes del Corpus i la farigola que anàvem a buscar amb l'avi de cal Cana (Busquets) del carrer de la Sala a can Baró (Collserola): la resta de plantes les hem anat aprenent amb el temps, sobretot a partir d'excursions.

Descripció

La *Leontopodium alpinum*, és una adaptació al llatí (lleó i *podium*= peu) del grec 'leontopódion' (λεοντοπόδιον). Es tracta d'una planta de la família de les *Asteraceae*. Va ser el botànic anglès Robert Brown qui, el 1817, va descriure per primer cop

Imatge d'una flor de neu fotografiada als Alps.

aquesta família que viu en diferents parts del món, i va ser el francès Alexander Henri Gabriel de Cassini qui, l'any 1819, li va donar el nom, a Europa, *Leontopodium alpinum cassini*. Una altra espècie la trobem als Apenins italians: *Leontopodium nivale*. Ni el botànic Candolle¹, en la seva travessa pirenaica de l'any 1807 de Baiona a Perpinyà, —potser perquè no s'endinsa en el Pirineu calcari; ni a la vall d'Osoa ni al Perdut, però sí que ho fa a Gavarnie— ni tampoc Ramond de Carbonnières² —més aficionat a la botànica que botànic— la descriu quan realitza una excursió amb guia, en la qual surten a primers d'octubre de 1792 de Gèdre anant a Bujaruelo i retornant per Gavarnie, resseguint terrenys calcaris.

Es tracta d'una flor que creix en petits grups en els prats alpins i rocams, sobretot de substrat calcari en els Alps, el Pirineu occidental i central (Castanesa, Boí i Rasos de Liat a la Vall d'Aran)^{3,4}, també en els Prepirineus (Turbón, Peña Montañesa) i a Catalunya a les muntanyes de l'Alta Ribagorça (Vall de Boí)⁵, a Falgars (Serra de Catllaràs i rasos de Peguera). No se'n coneix cap al Pirineu oriental, a causa del

substrat silici i sobretot perquè mentre en els massissos occidentals tenen un clima més temperat, a causa de la boira, en el Pirineu oriental el clima és més fluctuant amb estius molt secs⁶. L'altitud a què es pot trobar és entre els 1.350 i els 2.600 m. És una herba perenne de 8 a 30 cm, no té més de 10 cm d'alçada, amb bràctees grosses, carnoses i cobertes d'una fina pelussa, i d'un color blanc i tonalitat verdosa o groguenca.

A nivell farmacològic s'ha utilitzat en la medicina popular occitana per als dolors abdominals, angines, bronquitis i diarrees. Darrerament, en estudis de farmacognòsia se li han trobat accions antioxidants per l'alta qualitat de fenols (s'utilitza en cosmètica), antiinflamatoris i fins i tot antibacterians⁷.

Perquè la flor de neu és tan important en l'alpinisme centreeuropeu?

El culte a la flor de neu és una filosofia relativament moderna i neix per dos factors que apareixen a meitat del segle XIX: l'alpinisme i el turisme. Els membres de la major part de la burgesia acadèmica dels recents apareguts clubs alpins euro-

peus veuen l'alpinisme com un esperit de competència, d'exclusivitat i d'elitisme. Els alpinistes d'aquelles primeres èpoques transfereixen aquesta nova filosofia romàntica a una flor petita i peluda que viu a més de 1.500 m: la flor de neu⁸. A partir d'aleshores, qualsevol excursionista que porti a la solapa una flor de neu és que ha estat a un lloc alt «vencent la natura i el perill» malgrat ser una flor que no es troba ni en glaceres ni en parets verticals i només la podem trobar en un prat alpí calcari a partir dels 1.500 m.

Per altra banda, el turisme que es desenvolupa des de mitjans del segle XIX en els nous balnearis de fonts termals a l'alta muntanya dels Alps i dels Pirineus, converteix aquesta flor en objecte de record i fa que els veïns d'aquests llocs la recol·lectin per a vendre-la en aquests balnearis turístics, fet que fa que acabi sent una flor protegida per evitar-ne la desaparició.

Una flor de còmic, militaritzada i de pel·lícula

L'*edelweiss* és la flor nacional de Suïssa i Àustria.

En el còmic *Astérix a Helvecia*⁹ el prefecte del Comtat de Rennes, Graco Ojoalvirus és enverinat pel recaptador romà Claudius Sinusitus per irregularitats fiscals. Graco demana ajuda al seus veïns els gals i aleshores Panoramix l'informa que per poder-lo curar necessita una *estrella de plata* (edelweiss) que creix a la província romana d'Helvècia.

També en la Segona Guerra Mundial, en els Balcans i a partir d'octubre de 1943, els alemanys van crear la 7a Divisió de les SS Prinz Eugen, una divisió eminentment

La flor de neu a Catalunya és molt rara i un dels pocs llocs que es troba és a la serra de Catllaràs (Berguedà). Foto de Jordi Gironès.

Bandera de la Companyia d'Esquí del Regiment Pirinenc núm 1 de Catalunya. Ref. de J de Ramon Vidal (10)

alpina. Aquesta divisió estava formada inicialment per alemanys de les zones dels Balcans i dels Carpats, que van lluitar contra els partisans capitanejats pel general Tito, i que lluïen un escut amb la flor de l'edelweiss a l'avantbraç dels seus uniformes.

Abans, en la nostra Guerra Civil i als inicis de la contesa, es crearen les Milícies Alpines, més tard anomenades Milícies Pirinenques¹⁰ les quals cobriren el front nord d'Aragó —lloc difícil per la seva geografia muntanyosa— a les ordres del comandant Josep Maria Benet amb una majoria de soldats i comandaments procedents del món excursionista català. El desembre de 1936, la Generalitat de Catalunya creà el Regiment Pirinenc número 1, el qual era la primera unitat militar d'obediència estrictament catalana des del 1714. Eren dos batallons, un de muntanya (una companyia d'esquí i dues companyies de raquetes) i l'altre de costes per a reprimir el contraban a la frontera amb l'Estat francès. La seva insígnia era la senyera catalana amb una flor de neu (figura 1).

També en el món del cinema la flor de neu és present en la pel·lícula *The Sound of Music* en la cançó *Edelweiss*, traduïda a Espanya com *Somriures i llàgrimes* ara fa 50 anys, del director Robert Wise i amb Julie Andrews, Christopher Plummer i Eleanor Parket entre altres intèrprets. Aquesta pel·lícula es va estrenar a Espanya el desembre de 1965.

Una flor protegida des de fa més d'un segle... A vegades gairebé a escala policial

Els primers intents de protecció van sorgir precisament de les files excursionistes. Així, durant l'assemblea general de la Deutscher und Österreichischer Alpenverein (Associació Alpina d'Alemanya i Àustria) de 1874 es va aprovar que els escaladors abandonessin el costum de posar-se a la solapa dels seus jerseis la flor de neu. El 1878, el cantó suís d'Obwalden va aprovar una llei que prohibia recollir edelweiss amb arrels¹¹, malgrat que les classes més pobres continuaven amb el mercadeig d'aquesta flor.

Henry Correvon, un horticultor de Ginebra, fundà el 1883 l'Associació per a la Protecció de les Plantes, els primers membres de la qual són reclutats principalment del Club Alpí Suís, i en el primer número del butlletí anual de l'associació van argumentar les motivacions per a la protecció de les plantes: «Creiem que les flors que adornen el nostre país, decoren les nostres muntanyes i ajuden a donar-los el seu paisatge caràcter propi, mereixen que es conservin»¹². El 1900, els membres del Deutscher und Österreichischer Alpenverein (El clubs alpins alemany i austríac) van fundar la Verein zum Schutze der Alpenpflanzen —l'associació per a

la protecció de plantes alpines— amb la mateixa filosofia suïssa.

Malgrat tot, els excursionistes continuen collint flor de neu, per la qual cosa, després de decretar lleis específiques en alguns Länder, el 1920 es va fundar la Bergwacht formada per guardes de muntanya. Era una organització amb el «compromís pràctic de la protecció de la natura», perquè estaven convençuts que

el públic en general no entenia la utilitat de legal de preservar les flors. Els muntanyencs estaven decidits a aconseguir-ho amb la creació d'aquesta organització gairebé policial.

Sorprenentment, en el Parc Nacional del Valle de Ordesa, segon parc nacional estatal (decret d'Alfons XIII de 1918), inaugurat el 14 d'agost de 1920 i ampliat el 1982 fins al Mont Perdut, en l'apartat

En occità

Sèi un país e ua flor, e ua flor
Que l'aperam la de l'amor, la de amor, la de l'amor...

Tornada:

Haut, Peiròt, vam caminar, vam caminar, de cap tà l'immortèla

Haut, Peiròt, vam caminar, vam caminar, lo país vam cercar!

Au som deu malh, que i a ua lutz, que i a ua lutz, que i a ua lutz

Qu'i cau guardar los uelhs dessus, los uelhs dessus, los uelhs dessus...

Que'ns cau traucar tot lo segàs, tot lo segàs, tot lo segàs

Tà ns'arrapar, sonque las mans, sonque las mans, sonque las mans

Lhèu veiram pas jamei la fin, jamei la fin, jamei la fin

La libertat qu'ei lo camin, qu'ei lo camin, qu'ei lo camin...

Après lo malh, un aute malh, un aute malh, un aute malh

Après la lutz, ua auta lutz, ua auta lutz, ua auta lutz...

En català

Conec un lloc i una flor, i una flor, i una flor
L'anomenem la de l'amor, la de l'amor...

Tornada:

Amunt, Peret, caminarem, caminarem cap a la flor de neu

Amunt, Peret, caminarem, fins que trobem el lloc!

Al cim de la muntanya, hi ha una llum, hi ha una llum, hi ha una llum

I no hi pots treure l'ull de sobre, l'ull de sobre, l'ull de sobre...

Haurem d'anar a través d'esbarzers, a través d'esbarzers, a través d'esbarzers

Fins que només ens aguantem per les mans, per les mans, per les mans...

Potser no en veurem mai la fi, mai la fi, mai la fi

La llibertat és l'únic camí, l'únic camí, l'únic camí...

Després del cim, un altre cim, un altre cim, un altre cim

Després de la llum, una altra llum, una altra llum, una altra llum...

*Flor de neu
prop del Casco
(Ordesa).
Foto de Jordi
de la Riva.*

de la flora amenaçada aragonesa del seu primer decret regulador (1995) no es feia referència a la flor de neu, i no seria fins al 2005 quan s'incorporà en aquest capítol. A Catalunya passa més o menys el mateix: no consta en el primer decret regulador d'espècies protegides de 1984, però sí a partir de 2008. Així, durant 75 anys en el nostre Pirineu no hi havia cap tipus de protecció, mentre que als Alps ja feia més d'un segle que es defensava.

Finalment, tampoc Benito Alonso¹³, en la seva excel·lent tesi doctoral de la *Flora y vegetación del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido* (2005), no la descriu en les 10 espècies prioritàries de protecció del Pirineu. Per la part francesa, des de la seva creació, el 1967, del Parc National des Pyrénées Occidentales — 56.000 ha i 130 km de frontera francoespanyola entre la vall d'Aspe (pic d'Anie) i la vall de l'Aude (pic de Lustou) — no especifica explícitament quines plantes es poden collir i quines no. Dels set punts del seu reglament, sols descriu en l'apartat primer: «no col·leccionar ni extreure: animals, plantes, minerals i fòssils pertanyents al paisatge».

“L'Ítaca” occitana: la cançó *L'immortèla*

La cançó composta el 1978 pel grup bernès Nadau, *L'immortèla*¹⁴ (flor de neu en occità), ha esdevingut darrere del cant nacional occità *Se canta*, una de les cançons més presents en els actes reivindicatius nacionals d'Occitània. Precisament la flor de neu hi és present de manera semblant al *Viatge a Ítaca* de Lluís Llach; aquí «el viatge» per trobar l'edelweiss és el més important.

Conclusió... la recollida de la flor encara cueja al segle XXI

El que són les coses, la lletra d'aquest himne occità a la recerca de la flor de neu ha comportat darrerament un augment de la recol·lecció d'aquesta flor a la vall d'Ossau, paral·lela a la vall d'Aspe, ja en territoris del parc nacional francès. Així ho manifesta l'article de diari *Le Monde* del 25 d'agost de 2005, sense signar i sota el títol «*Braconnage traditionnel d'edelweiss dans les Pyrénées*» (la recol·lecció furtiva tradicional d'edelweiss als Pirineus)¹⁵. L'autor anònim va inculpar els joves de la vall d'Ossau, sobretot de les localitats d'Or, Laruns i Bie-

lle, que van cada estiu a recollir edelweiss a la zona central del Parc Nacional dels Pirineus, on està estrictament prohibit tocar la flora. Els de la zona li responen que és «tradició», i que ells la van a cercar a la zona del preparc, a Laruns, en el dia de la Festa Major del 15 d'agost conegut com a dia de la *hèsta de Notre Dama*, la Mare de Déu d'Agost. Aleshores, els joves —els baladins—¹⁶, que són els qui coneixen els llocs on creix la flor de neu, surten de bon matí cap a la muntanyes a collir-ne per vendre'n durant les festes i així poder pagar les despeses. Observant aquests darrers rampells dels bearnesos de la vall d'Ossau, la flor de neu té difícil la seva preservació.

Bibliografia

1. DE CANDOLLE, AP. *Voyage de Tarbes 1807. Première grande traversée des Pyrénées*. 1a edició. Edita: Loubatières. Portet sur Garonne. France, 1999.
2. DE CARBONNIÈRES, RAMOND. *L.F.E. Carnets pyrénéens*. Edition: Pierre Debofle. Edita: Monhelios. Pau, 2014.
3. FONT I QUER, P. *El «Edelweiss» en los Pirineos*. Montaña (anales del Centro Excursionista de Cataluña 1939-1945), 1946, pàg 13-22.
4. VIGO, J. *Els prats. En l'alta muntanya catalana. Flora i vegetació*. Edita: CEC. Editorial Montblanc-Martín. Barcelona, 1976, pàg. 235-236.
5. GUARDIOLA, M; PETIT, A, CARRILLO, E I COL·LABORADORS. *Aportacions a la flora del Pirineu Central*. Orsis 27: 261-286, 2013.
6. ALCÁNTARA, M; GOÑI, D; GUZMAN, D; PIRENTE, J. *Leopodium alpinum*. En: Catàleg de Espécies amenazadas en Aragón. Flora. Edita: Gobierno de Aragón. Gráficas Alós. Huesca, 2007, pàg, 268-270.
7. ROSSI, S. *L'attività biologia de Leontopodium alpinum*. En: Usi salustici di Leon-
- topodium alpinum (Stella Alpina). Corso di Laurea in Farmacia. Università Degli Studi di Ferrara, 2012-2013, pàg. 43-51.
8. SCHEIDEGGER, T. *L'État policier en haut sur la montagne? Débats autour de la protection de l'edelweiss en Suisse, Allemagne et Autriche (1870-1940)*. En: Plantes de montagne. www.symposcience.org. Organitza: Université de Toulouse. Le Mirail, 6-8 de novembre 2009.
9. GOSCINNY, R; UDERZO, A. *Astérix en Helvecia*. Edita: Hachette Livre. 48 pàgines. 1a edició 1970.
10. DE RAMON VIDAL, J. *El regiment Pirenenc número 1 de Catalunya*. Edita: Dalmau, 2004.
11. SCHEIDEGGER, T. *Ibidem*, pàg. 5. és un cultisme llatí que significa en el mateix lloc i s'usa en les cites o notes d'un text per a citar la referència immediatament anterior. Per tant significa igual que la referència anterior i s'utilitza per a no repetir-la.
12. SCHEIDEGGER, T. *Ibidem*, pàg. 7.
13. BENITO ALONSO, J.L. *Conservación de la flora y la vegetación. Especies prioritarias*. En: Flora y vegetación del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido. Edita: Universitat de Barcelona. Tesis doctoral, abril 2005, pàg. 601-631.
14. *L'immortèla*. Grup Bearnès Nadau. Concert a l'Olimpia de París, 2005. www.youtube.com/watch?v=nnXm_Eo4KDK o el disc Nadau Olympia, 2005.
15. ALBERT-LLORCA, M., TARÉRY, M. *Une fleur pour la tradition. L'edelweiss dans la vallée d'Ossau (Pyrénées-Atlantiques)*. Terrain, núm. 51, pàg. 148-159. Any 2008. <http://terrain.revues.org/11663>.
16. ALBERT-LLORCA, M., TARÉRY, M. Baladins són els joves que organitzen la festa major. Prové del segle XIX i s'anomenaven així als dansaires de la ballade, ball popular bearnès que es ballava durant el carnaval. *Ibidem*, pàg. 158.

DE LA SALUT AL FAR

Ferran de la Fuente Rigla

Foto de Teresa Cots

Aquest itinerari que proposo avui, és el recorregut que vam fer els participants del denominat itinerari curt, entre les tres opcions que hi havia el mes d'abril de 2016 dins el cicle de Plantes Medicinals.

He pensat oferir-vos aquesta ressenya, perquè malgrat que la primera part de l'excursió (fins al coll de Condreu) és molt coneguda pels excursionistes i passejadors, l'excursió sencera ens va agradar molt a tots els participants, i crec que pot aportar alguna novetat a algun company que vulgui anar a aquesta contrada.

L'inici i el final de l'excursió són als punts més allunyats del recorregut, per la qual cosa amb un cotxe sol és complicat fer sencer aquest itinerari. Hi ha aparcament a la Salut, al coll de Con-

dreu i al Far, separats entre ells per uns quatre quilòmetres. Amb dos cotxes es podria fer alguna combinació per deixar els vehicles als extrems.

Crec que el recorregut menys conegut i més interessant de l'excursió és el tram: coll de Condreu, l'Om, creuament de la riera de l'Om, pas per la part superior del grau de Cabrafiga, la Trona i el Far. La tornada a Condreu hauria de ser per la carretera (quatre quilòmetres) o bé resseguir sota una línia elèctrica a l'esquerra de la carretera, si no es vol trepitjar tanta estona l'asfalt. En distància, no hi ha cap avantatge per la línia elèctrica.

El temps i la distància emprada fins al santuari de la Salut, des de la carretera d'Olot a Vic, per la pista que hi puja, és de vint minuts i poc més d'un qui-

*Les Roques Encantades.
Foto de Jordi Gironès*

lòmetre. A més del santuari hi ha un restaurant, i des de la terrassa es pot fruit d'una gran panoràmica cap al nord i llevant.

Per continuar el recorregut, sortiu pel portal del recinte cap a ponent, amb dues opcions per remuntar el desnivell (poc) que hi ha fins al pla superior. Un corriol que puja per unes escales cap a l'esquerra (senyal PR) o bé seguir per la pista, una mica més llarg però més suau. Aviat trobareu un filat d'aquells que permeten el pas a la gent, però no al bestiar.

Pràcticament ja sereu al planell superior i no hi ha d'haver cap dificultat per prosseguir cap a les Roques Encantades. Després de travessar una ampla porta, seguiu per un corriol pla entre camps de conreu. Arribeu a la fageda i de seguida trobareu una esplanada a l'esquerra i un camí que porta a les Roques Encantades. És un lloc encisador i sorprenent.

Repreneu la pista que serpenteja entre la fageda i, a no trigar, arribareu a una

altra porta gran, que dóna pas a la casa pairal can Armadans, a la dreta en un entorn privilegiat.

Deixareu la pista sortint per una porta estreta de ferro que hi ha a l'esquerra. Un corriol us portarà sense problemes al coll de Condreu. A l'altra banda de la carretera trobareu un restaurant, un aparcament i una zona de lleure. Seguiu endavant pel camí que puja a la carretera, però heu de seguir pel camí que baixa cap al mas i la riera de l'Om. Quan tingueu la riera a la vostra esquerra l'haureu de creuar, però us recomano seguir per la pista uns minuts més fins que tingueu a la vista la cinglera que segueix fins al Far. És espectacular i a més tindreu ocasió de veure per on passareu mitja hora després.

Torneu a la riera i la creueu per la llera plana de pedra. L'aigua, pel salt del Goleró, pren el seu camí cap al fons de la cinglera. Remuntant una mica per l'altra vora, arribareu a un prat i a la dreta tindreu un alzinar amb boix i plantes raseres. De moment no hi ha un sender gaire clar. Us recomano avançar cap a

11 ON ANEM?

llevant a prop de la zona arbrada que té un contorn molt irregular. Més endavant arribareu a un filat doble molt difícil de passar. Amb tota seguretat haureu de seguir el filat cap a la dreta fins a trobar el lloc on un dels filats es pot desenganxar. Això facilita el pas per l'altra filat sense estripar la roba.

A continuació travesseu una torrentera seca. Seguiu endavant sense allunyar-vos dels arbres, que ara seran pins. Us esteu acostant al final del prat i principi de la fageda que canvia el paisatge de manera radical. Arribeu a un filat, fàcil de traspasar, i a un corriol enfosquit per l'exuberant vegetació. El primer que us cridarà l'atenció és el vertiginós corriol que baixa cinglera avall. Sou al grau de Cabrafiga i baixar per aquest corriol no li recomanaria a ningú que no estigués en perfectes condicions físiques. Pujar, segurament és més fàcil.

No cal dir que heu de seguir el corriol que teniu al davant i que va pel costat de la cinglera, encara que la vegetació que hi ha a la dreta dissimula força bé la timba.

Aquestes condicions del camí duren uns quinze minuts i en alguna ocasió la vegetació permet veure l'amplitud del paisatge que s'estén al peu de la cinglera.

El camí puja molt suau, es va apartant de la cinglera i pren l'aspecte d'un corriol boscà molt fàcil de resseguir. Encara trobareu una altra curiositat abans d'arribar al Far: una roca elevada al costat mateix del cingle que s'anomena La Tro-na. Us sona això? Si el dia és ventós no us hi acosteu.

Malgrat la proximitat de la cinglera, la sensació és la de caminar enmig d'un bosc esclarissat de caducifolis. En veure unes quantes pinàcies ja haureu arribat al Far, mirador per excel·lència d'aquesta llarguíssima cinglera que comença per les rodalies de Tavertet i el pantà de Sau.

Horaris aproximats:

Carretera-Santuari de la Salut: 20 min

La Salut-coll de Condreu: 1 hora 15 min

Coll de Condreu-Riera de l'Om: 45 min

Riera de l'Om-camí de la cinglera: 30 min

Cinglera-El Far: 45 min

*Masia de l'Om,
prop del saltant
del Goleró.
Foto d'Àngel
Burniol.*

TAUMATAWHAKATANGIHANGAKOAUUAUOTAMA TEATURIPUKAKAPIKIMAUNGAHORONUKUPOK AIWHENUAKITANATAHU

Joan Bladé

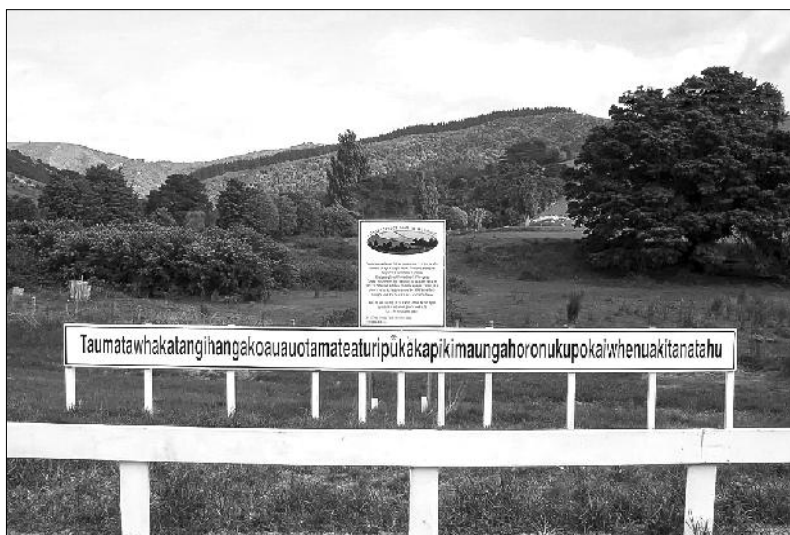
Ja fa uns anys, per motius professionals, vaig voler treballar en molts països diferents del món. Durant 8 anys, ho vaig fer a 28 països, de tots els continents, excepte d'Àfrica; allí no hi havia fàbriques per a fer desenvolupament de nous medicaments ni necessitat de desenvolupaments tèxtils de llana.

És lògic que durant aquest llarg temps en tants llocs diferents, tingués experiències interessants. Avui vull explicar-vos-en una de concreta i molt especial: és la del títol de l'escrit. Aquesta paraula llarga de

Nova Zelanda és d'origen maori. Nova Zelanda és un país molt interessant i llunyà. Se'n podria escriure un llibre, però avui em vull centrar en un fet concret: la muntanya-volcà que porta el nom del títol d'aquest petit escrit.

Breu introducció a Nova Zelanda

Si mirem la bola del món, ens costa trobar Nova Zelanda (NZ). Són una sèrie d'illes llargues i estretes, situades al sud del globus terraquí, vora l'Antàrtida, que van pujant apropant-se a l'Equador. El clima és molt variat a causa de la gran variació de latitud. És un llarg i abrupte país; ocupa una superfície d'uns 170.000 km quadrats, és a dir, 1/3 d'Espanya, de boscos, costes de coralls i innumbrables rius, volcans i guèisers. Està situat al Pa-

Indicador cap al volcà.

Mount Cook de 3.724 metres d'altitud.

cífic Sud, aproximadament a 10.000 km, al sud-oest de Sud-amèrica i a uns 2.300 km a l'est d'Austràlia.

Té dues illes principals, la del Nord i la del Sud. L'Illa del Nord té platges daurades, aigües termals, volcans i ciutats, és l'illa més poblada de les dues grans. L'Illa del Sud té muntanyes nevades, glaceres exuberants, boscos i fiords. És el lloc més proper a l'Antàrtida. L'explorador James Cook va proclamar NZ territori de la Corona Britànica. Els primers assentaments de colons anglesos foren pescadors, mariners i presoners forçats a anar-hi, els quan van introduir-hi la prostitució i múltiples malalties. Canviaven les pedres precioses que hi havia per armes de foc amb els maoris natius i amb els primers colons. L'Illa del Sud té al voltant de la quarta part de la població de NZ Està dividida longitudinalment pels Alps del Sud, el cim més alt dels quals és el Mont Cook o Aoraki, amb 3.724 metres sobre el nivell del mar. Existei-

xen 18 pics que sobrepassen els 3.000 metres. Hi ha abruptes costes, molt alta proporció de bosc nadiu i glaceres molt considerables.

A NZ hi ha 83 volcans marítims i terrestres. Vull esmentar el Ruapehu, que és el volcà més actiu de NZ, i la muntanya més elevada de l'Illa del Nord, amb 2.797 metres d'altitud. Té un llac al cràter. La seva primera erupció va tenir lloc fa 250.000 anys. Una curiositat d'aquest volcà és que entre erupció i erupció, es forma un llac d'aigües cristal·lines al cràter. Aquest volcà va intervenir en la gravació de la pel·lícula *El senyor dels Anells*, dirigida per Peter Jackson.

Una nota demogràfica: l'any 2011 hi vivien 4.500.000 persones i hi ha més dones que homes. Els idiomes oficials són l'anglès i el maori. Tothom està alfabetitzat. La majoria de neozelandesos, d'origen europeu, tenen avantpassats britànics o irlandesos.

Mount Cook.

Una nota econòmica: els principals productes que NZ exporta són la llana, de molt alta qualitat, i el kiwi. Destina molta superfície a pastures per a obtenir carn, llana i làctics, que es venen i exporten a tot el món.

Hi ha una simbiosi entre les races maori i anglesa, moltes noies, com a resultat d'aquesta barreja de races, són precises. Un servidor, per feina, ha agafat l'avió per anar a aquest país en 22 ocasions, i també per a conèixer bé la geografia. Ja veieu que el títol, o sigui l'epígraf, és molt llarg. Segons el llibre Guinness dels Rècords, aquest és el nom geogràfic més llarg del món. Té 85 lletres i els cartells indicadors per ajudar a arribar-hi tenen 10 metres de llargada, perquè hi càpiguen totes les lletres.

Un aspecte religiós: la cultura maori era politeïsta, abans de l'arribada dels europeus. No fa gaire, 2.000 persones van declarar seguir la religió maori. El 20% de la població no professa cap creença religiosa.

Aquesta paraula llarga:
taumatawhakatangihangakoauauota-

mateaturipukakapikimaungahoronukupokaiwhenuakitanatahu, en català significa: «el cim des d'on Tamatea, l'home escalador de muntanyes, el viatger incansable, va tocar la flauta per a la seva persona estimada». Fou una mena de bruixot o cap d'unes tribus maoris.

Aquesta muntanya, amb el seu volcà, està situada a l'Illa Nord, i la part més alta es troba a 305 metres d'altitud. Els senyals per arribar-hi són plafons de 10 metres de llarg que ocupen les 85 lletres del nom del volcà-muntanya. La regió del Mont Cook és famosa, està situada al centre de l'Illa Sud. Les seves aigües són increïblement clares, les nits estelades, els dies de sol brillant, el notable turquesa dels llacs blaus, les valls de color maragda-verd-blavós i les altes muntanyes nevades. Aquestes muntanyes, formades per les forces extremes de la naturalesa, tenen glaceres enormes i contenen un rastre de llacs, de rius i de muntanyes moltes impressionants.

Per finalitzar, en els primers temps de la colonització, era important que els homes fossin forts per tallar arbres i fer-hi prats per al bestiar. Els esports tenen molta importància en la cultura del país. El primer és el rugbi. Altres esports populars són el criquet, el *netball*, el bàsquet i el futbol. En menor mesura el golf, el ciclisme, l'hoquei sobre herba, l'esquí i el *jet boating*, que ells van inventar. L'esportista més famós de NZ fou Sir Edmund Hillary, la primera persona que va coronar el cim més alt de la terra, l'Everest. Nova Zelanda és el país que té la proporció més alta d'esportistes, a causa de la necessitat de la força i la traça, entre els primers colons conqueridors.

ACORDS DE LA JUNTA

Reunió del 7 de novembre de 2016

— Altes: cap

— Baixes: Xavier Serra Gabriel (648) per defunció

— Després d'haver-se espatllat el projector, finalment se n'ha comprat un de nou amb els corresponents accessoris per una suma total de 721,02 euros.

— El saldo de la Caminada ha estat positiu per l'import de 736,87 €. Cal tenir en compte que enguany hem estalviat perquè no hem hagut de comprar regals.

— El proper 21 de desembre tindrà lloc la reunió de la Vegueria del Baix Llobregat a la SEAS. En aquestes ocasions és norma que el president o el vicepresident de l'entitat amfitriona faci una petita presentació, a la vegada que es convida els assistents a un pica-pica.

— Davant la propera celebració del Centenari de l'Ateneu, les seccions hauran de preparar alguna activitat pròpia oberta a tots els socis de l'Ateneu i al mateix poble de Sant Just. Per aquest motiu es comencen a debatre possibles iniciatives que s'hauran d'anar concretant ben aviat en properes reunions de Junta.

— Es comenta favorablement la recepció del lot de llibres que ens acaba de lliurar la Federació pel fet de mantenir activa la nostra pròpia llibreria per als socis de la Secció. Ens han estat lliurats una sèrie de guies i llibres, alguns d'ells de gran format, de l'Editorial Cossetània, de gran interès i utilitat.

— En el darrer butlletí del Parc de Collserola s'ha fet ressò de la participació de membres de la SEAS en la neteja de fonts relacionada amb la temàtica de

l'aigua a Collserola que va formar part de la darrera Caminada Popular.

— El Parc de Collserola ja ha fet el pla-fó de l'itinerari de Santa Creu d'Olorda, el qual serà col·locat en el mateix pal que hi ha després de la cadena, al capdamunt de Bellsolieg. Per tal de donar un llum a aquest fet es preveu fer-ho el 8 de gener avisant tots els socis.

Reunió del 12 de desembre de 2016

— Altes: Dolors López Castillo (1166), Enric Blanch Morera (1167), Alba Blasco Cardona (1168), Jana Mora Blasco (1169) i Bruno Tonatiuh Blasco Figueroa (1170)
— Baixes: José Luis Molina (1070) i Elisabeth Chiva (953)

— A la reunió hi assisteix Josep Maria Rius per informar-nos que en acabar la temporada de les matinals, el mes de juny, deixarà d'encarregar-se'n.

— El 21 d'aquest desembre, la reunió de la Vegueria es farà en el nostre local.

— La SEAS va assistir a la Trobada d'Entitats relacionada amb la col·laboració amb el Parc de Collserola, en la qual es va constatar les moltes iniciatives que es poden fer des de les entitats. Amb tot, hi ha una problemàtica relacionada amb la nova llei del voluntariat que preocupa per la seva complexitat.

— Es decideix informar els socis sobre les novetats que es vagin produint en el nostre fons bibliogràfic.

DEFUNCIÓ

Lamentem informar-vos de la mort de Xavier Serra Gabriel, que havia estat soci de la Secció durant trenta-un anys.

BUTLLETÍ DE LA SEAS. ANY 84. No. 328

Taula de redacció — Leoncí Canals, Ferran de la Fuente, Maria Garcia,
Jordi Gironès, Ramon Prat i Agustí Revilla.
Autoedició — Jordi Gironès i Leoncí Canals
Tramesa — Elisabeth Bart
Disseny — Toni Royo
Correcció de textos — Servei Local de Català de Sant Just Desvern
Impressió — NB Comunicacions

ÍNDEX

- Portada** — Cinglera del Far des dels cingles del Goleró
02 — Calendari
03 — Flor de neu. *Leontopodium Alpinum*, per Daniel Cardona.
09 — De la Salut al Far, per Ferran de la Fuente.
12 — TaumatawhakatangiHangakoauauotamateaturipukakapikimaungahoronukupokaiwhenuakitanatahu, per Joan Bladé.
15 — Informació de la SEAS

SEAS, entitat esportiva núm. A01824

Roureda a l'excursió matinal de la Font de les Tàpies (Moianès)
Foto de Jordi de la Riva.

Butlletí de la SEAS

Núm.328 Gener/Febrer 2017